

193

JUNY
2013

ALGÈRIA EN TRANSICI3.

Despr3s de Bouteflika, qui?

David Alvarado, Polit3leg i periodista, col·laborador del CIDOB

V3ctima d'un «accident isqu3mic transitori», el president algeri3 Abdelaziz Bouteflika, de setanta-sis anys d'edat, continua hospitalitzat, a Par3s, des del passat 27 d'abril. Despr3s d'un silenci governamental angoixant, i amb la intenci3 d'apaivagar rumors, el primer ministre, Abdelmalek Sellal, va afirmar que el pron3stic vital del cap d'estat mai no va estar comprom3s i que la seva salut millora, si b3 cal que observi un «rep3s estricte». L'abs3ncia d'informacions fiables sobre l'estat de salut del veter3 pol3tic han alimentat tot tipus d'especulacions. L'historiador franc3s expert en Alg3ria, Benjamin Stora, ha arribat a afirmar, en declaracions al canal de televisi3 Europe1, que Bouteflika, fins i tot, podria ser mort. M3s enll3 de teories conspiratives, el segrest —un fet in3dit en la hist3ria recent del pa3s— dels diaris *Mon Journal* i *Djaridati* va fer saltar totes les alarmes. Prenent com a base fonts m3diques i de presid3ncia, les capçaleres afirmaven que Bouteflika havia tornat a Alg3ria en estat de coma profund. Des de l'arribada al poder del president, l'any 1999, era la primera vegada que el poder impedia l'aparici3 d'un mitj3 per un motiu editorial. La fiscalia va anar m3s enll3 i va anunciar l'obertura d'un proc3s per «atemptar contra la seguretat de l'Estat» contra el director de *Mon Journal* i *Djaridati*, Hichem Aboud, un antic responsable dels serveis d'intel·lig3ncia algerians, el poder3s Departament d'Intel·lig3ncia i Seguretat (DRS, en les seves sigles en franc3s).

La situaci3 actual no 3s nova. A finals del 2005 la salut de Bouteflika va ser objecte de tot tipus de conjectures despr3s de ser intervingut d'urg3ncia d'una 3lcera hemorr3gica, tamb3 a Fran3a. Des d'aleshores el cap d'estat ha multiplicat les estades reparadores i els controls en una cl3nica su3ssa. Si es confirm3s el «retorn imminent» del president a Alger, on l'esperaria una intensa agenda, alguns observadors temen per l'abast de les seves eventuais seqüeles f3siques. Aquesta recaiguda podria llastrar l'activitat ja sota m3nims d'un president les aparicions p3bliques del qual han estat administrades amb comptagotes aquests darrers mesos. El temor a la seva incapacitat 3s real i encara m3s en la conjuntura actual, plena d'incerteses: retorn de l'amena3a terrorista despr3s de l'atac contra el complex gas3stic d'In Amenas, al sud-est, perpetrat al gener; activisme d'Al Qaida al Magrib Isl3mic a la franja saheliana i intervenci3 francesa al nord de Mali; inestabilitat en un sud de L3bia ingovernable; hostilitats obertes entre l'ex3rcit tunisi3 i la *katiba*

jiihadista Uqba ibn Nafi a Djebel Chambi, a prop de la frontera algeriana; animositat algerianomarroquina després de la controvertida renovació del mandat de la MINURSO al Sàhara Occidental; manifestacions de joves aturats del sud saharià que s'han estès a altres punts del país, i vagues i protestes de funcionaris i treballadors d'empreses públiques que se succeeixen intermitentment.

Fa tan sols uns mesos, Bouteflika justificava la seva candidatura a un quart mandat en les eleccions de l'abril del 2014 amb la necessitat de garantir una estabilitat amenaçada per tot arreu. Ara, les incerteses sobre el seu estat de salut inquieten els algerians i, de manera particular, l'opaca classe política. Creix el nombre de veus que consideren que la salut del màxim responsable polític del país cal que estigui a l'altura de les seves funcions, i s'oposen a la reelecció del veterà president fins i tot en el cas improbable que es recuperi. Altres, com Abderrezak Mokri, el nou president del Moviment de la Societat per a la Pau (MSP, antic Hamas), van una mica més enllà i exigeixen l'aplicació de l'article 88 de la constitució per iniciar el procés de successió davant la vacant evident en el comandament de l'Estat. La responsabilitat recauria llavors, i fins a la celebració de nous comicis, en el president del Consell de la Nació (senat), Abdelkader Bensalah, de setanta-dos anys. Però no serà gens senzill substituir un president que ha estat catorze anys en el poder comptant amb unes prerrogatives que només va poder concentrar abans que ell Houari Boumediene, entre el 1965 i el 1978. I és que Bouteflika no ha tingut cap adversari creïble des del seu accés al poder l'any 1999, a les acaballes d'una «dècada negra» que va dessagnar el país i el va deixar exhaust.

La institució militar, que s'ha tornat més discreta des de la primera reelecció de Bouteflika, l'any 2004, es troba immersa en un procés de canvi generacional, però podria cedir a la temptació d'imposar un candidat. Sota l'atenta mirada del general Ahmed Gaid Salah, seria en el general i màxim responsable del DRS, Mohamed Lamine Mediène, àlies Tawfik, en qui recauria la responsabilitat d'identificar un perfil capaç d'encarnar un compromís entre les parts: un candidat que susciti una certa esperança entre una població majoritàriament jove i desocupada i que, al mateix temps, no es contraposi al sistema actual. La mort d'Abderrazak Bouhara, cridat a ser el secretari general del Front d'Alliberament Nacional (FLN, en les seves sigles en francès) en substitució d'Abdelaziz Belkhadem, va obrir una crisi sense precedents a l'antic partit únic. Immersa en querelles intestines i mancada de cohesió, per dirigir la formació sonen noms com ara Saïd Bouhedja —antic responsable de comunicació del partit—, Mustapha Mazouzi, o l'exministre Boudjemaâ Haïchour, encara que tots ells apareixen sense gaire convicció i mancats de carisma.

Ahmed Ouyahia ja no és secretari general del Reagrupament Nacional Democràtic (RND, centredreta), partit sempre proper al seu germà nacionalista, l'FLN, i un dels components de l'aliança governamental. Antic primer ministre de Bouteflika (1995-1998 i 2003-2006), Ouyahia era un dels personatges fixos en les travesses per succeir el president. També com a possible successor, sona amb certa força a Algèria el nom d'Ali Benflis, exprimer ministre de Bouteflika (2000-2003) i antic secretari general de l'FLN, que es va passar a l'oposició l'any 2004. Originari de Batna, amb reputació d'íntegre, obert i discret, manté una bona relació amb la cúpula militar i ha deixat una bona impressió als algerians, augmentada pel fet que ha pres certa distància de la primera línia política. D'altra banda, Amara Benyounes, nascut el 1958, membre de l'equip de campanya d'Abdelaziz Bouteflika els anys 2004 i 2009, actualment ministre d'Ordenació del Territori i secretari general del Moviment Popular Algerià (centredreta), gaudeix de cert prestigi i carisma dintre de la nova generació de líders de l'escena política. Els bons resultats obtinguts per la seva formació en les eleccions municipals del 29 de novembre de 2012, que el consoliden com a tercer partit del país, fan de Benyounes un candidat ferm a succeir Bouteflika.

Així doncs, existeixen els elements per a una transició ordenada a Algèria, peça clau de tot un Magrib convuls i revolucionat. El potencial estabilitzador d'una transició realitzada amb èxit és tan gran com la inestabilitat que pot provocar una fi de règim presidida per un entorn volàtil, lluites internes i malestar al carrer. Torni o no Bouteflika a l'escena política, al mes d'abril del 2014 es juga el futur de tota la regió, i apostar avui per ocultar la realitat de l'estat de salut del president és arriscat: pot encendre la metxa.